

Приложение Методологически бележки, източници на информация и определения

Иновации.бг обединява 5 групи показатели, които описват националната иновационна система и нейното функциониране:

1. Съвкупен иновационен продукт.
2. Предприемачество.
3. Инвестиции и финансиране на иновациите.
4. Човешки капитал за иновации.
5. Информационни и комуникационни технологии.

Всяка група съдържа няколко синтетични индикатора. За тях и за наименованието на групите са използвани работни дефиниции, които могат да се различават от подобни по-тесни научни определения. На свой ред индикаторите се състоят от различни на брой статистически показатели, представени в графична форма. Те са групирани така, че да дават най-пълна представа за съответния компонент на националната иновационна система. Показателите в графична форма са изградени въз основа на международно приети дефиниции и концепции.

Докладът използва термина иновации в множеството му значения и форми. **Иновацията** представлява въвеждането в употреба на нова или значително подобрена идея, стока, услуга, процес или практика с цел задоволяване на определена потребност. В отделни части на доклада терминът е използван и в по-тесен смисъл и дефиниция.

Методология на изследването на иновационната активност на предприятията в България

Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ провежда редовни изследвания на иновационната активност на предприятията в България (ИНА) от 2004 г., приемайки за основа методологията на Иновационното изследване на Европейската общност. През 2009 г. въз основа на тази методология бе създаден въпросник за телефонно интервю като методика за регистрация на данните. Формирането на извадката и качественият контрол върху нейното изпълнение бяха осъществени от маркетингова агенция „Витоша ристърч“ ЕООД. Телефонните интервюта бяха проведени през периода 19 октомври – 16 ноември 2009 г. от Софика Груп АД. Планираната извадка обхваща 1000 бизнес предприятия (200 микро-, 700 малки и средни и 100 големи) в секторите от 10 до 74 включително от Националната класификация на икономическите дейности – 2003 (НКИД-2003). Целевата група на респондентите са собствениците и висшите мениджъри на предприятията.

Генералната съвкупност, от която е направена извадката, включва корпоративната база данни на Витоша ристърч с около 260 000 юридически лица, които са били статистически активни през периода 2000 – 2008 г. От тях е генерирана случайна извадка от 5015 предприятия, отговаряща на следните квотни критерии за подбор: големина на предприятието, юридическа форма на собственост, разпределение по териториално-административни области, съобразено с големината на населеното място. С оглед на изпълнението на квотите по област и големина на предприятието и високия дял неуспешни позвънявания за някои от областите първоначалната извадка е разширена с добавянето на още 232 предприятия от 12 области.

От общо 5247 предприятия, обект на телефонно обаждане, са получени 1022 попълнени изцяло въпросника в електронен формат. След първоначален логически оглед на въведената информация, бяха отстранени 31 случая (5 случая поради дублиране на данните за едно предприятие заради едновременното осъществяване на телефонни интервюта от различни интервюери и 26 случая поради несъответствие в сектора на икономическа дейност.) Окончателната извадка съдържа 991 случая.

ТАБЛИЦА 11. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПОЗВЪНЯВАНИЯТА НА ТЕЛЕФОННИТЕ НОМЕРА В ИНА-4

	Брой
Неуспешни позвънявания (сигнал „свободно“, но без отговор или автоматично съобщение за несъществуващ телефонен номер)	3119
Грешен телефонен номер (отговаря физическо лице или постоянно включена факс линия)	452
Прекъснато телефонно интервю	36
Отказ за участие в изследването (вкл. отказ при повторно свързване след прекъснато телефонно интервю)	618
Успешно позвъняване (попълнено интервю)	1022

Източник: Софика Груп, 2009.

След приключване на телефонните интервюта данните за основната икономическа дейност на предприятията бяха допълнително прекодирани по сектори в съответствие с НКИД-2008 и таблиците за преход от НКИД-2003. Това бе направено с цел да се постигне съответствие на данните за предприятията, събрани чрез четвъртото изследване на иновационната активност на предприятията (ИНА-4) и данните от официални източници (НСИ, Евростат и др.), които от 2009 г. прилагат НКИД-2008. С оглед на последващия анализ данните за брой заети към края на 2008 г. в предприятията от окончателната извадка бяха допълнени с данни за брой заети в тези предприятия за първите 9 месеца от 2009 г. с източник Националният осигурителен институт. Броят заети е преизчислен като средна стойност от сумата на здравноосигурените лица в съответното предприятие, разделена на броя месеци.

ТАБЛИЦА 12. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА В ИНА-4

Общ брой	991
Разпределение по големина	
Дял микропредприятия (1-9 души персонал)	18,7 %
Дял малки предприятия (между 10 и 49 души персонал)	48,2 %
Дял средни предприятия (между 50 и 249 души персонал)	23,8 %
Дял големи предприятия (над 250 души персонал)	6,5 %
Разпределение по тип гружество	
Дял на акционерните гружества (ЕАД и АД)	22,1 %
Дял на гружествата с ограничена отговорност (ЕООД и ООД)	67,1 %
Дял на едноличните търговци (ЕТ)	6,8 %
Друго (събирателно гружество, кооперация, командитно гружество с акции, гружество по Закона за задълженията и договорите)	3,0 %
Разпределение по тип контролна собственост	
Дял предприятия с над 50 % частна собственост	96,2 %
Дял предприятия с над 50 % държавна/общинска собственост	2,5 %
Липсващи данни за частна/държавна собственост	1,3 %
Дял на предприятия с над 50 % местна собственост	89,0 %
Дял предприятия с над 50 % собственост на чуждестранни физически или юридически лица	10,7 %
Смесена собственост (поравно местна и чужда собственост)	0,3 %
Липсващи данни за местна/чужда собственост	3,5 %

Източник: Фондация „Приложни изследвания и комуникации“, 2009.

Индексът представлява обобщаващ измерител на иновационната активност на фирмено равнище и агрегира седем различни вида иновации от четири типа, осъществявани от предприятията (продуктови, процесни, организационни и маркетингови), и степента им на новост (нови за предприятието, нови за пазара и нови за света), регистрирани чрез ИНА-4. Той приема стойности от 0 до 100, като индекс 0 означава, че предприятието не е иновирано въобще, докато 100 означава, че е направило всички видове иновации с максимална степен на новост.

КАРЕ 8. СЪСТАВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ИНОВАЦИОННИЯ ИНДЕКС НА ПРЕДПРИЯТИЯТА

1. Продуктови иновации

- 1.1. Предприятието е започнало да произвежда нови продукти за фирмата.
- 1.2. Предприятието е започнало да произвежда нови продукти за българския пазар.
- 1.3. Предприятието е започнало да произвежда нови продукти за международния пазар.

2. Процесни иновации

- 2.1. Предприятието е внедрило производствени методи, които са нови за фирмата.
- 2.2. Предприятието е внедрило производствени методи, които са нови за отрасъла.

3. Организационни иновации

- 3.1. Предприятието е внедрило нови или значително усъвършенствани управленски методи и системи.
- 3.2. Предприятието е направило значителни промени в организацията на работа.
- 3.3. Предприятието е установило нови или значително променени взаимоотношения с други предприятия от веригата за добавяне на стойност.

4. Маркетингови иновации

- 4.1. Предприятието е направило значителни изменения в дизайна или опаковката на продуктите си.
- 4.2. Предприятието е използвало нови или значително променени методи за продажба и разпространение на стоките и/или услугите си.

Източник: *Иновации.бг 2007*, Фондация „Приложни изследвания и комуникации“.

В индекса се разглеждат три равностойни групи иновации от гледна точка на позиционирането на иновацията – **продуктови иновации** (какво се произвежда), **процесни и организационни** (как се произвежда) и **маркетингови иновации** (за кого се произвежда и как се продава). От своя страна процесните и организационните иновации имат еднаква тежест в подгрупата. Процесните иновации насочват предимно към *технологично* нови или усъвършенствани процеси. Заг голяма част от организационните иновации обикновено стоят чисто процесни иновации, без да

имат компонент технологично обновление (като например прилагането на процесен или организационен реинженеринг). Това е и мотивацията да бъдат разглеждани в една група. Отделните съставни елементи на индекса имат еднакво тегло в рамките на своите групи.

Наличност на данни, източници на информация, дефиниции

Иновации.бг съдържа вторични статистически и административни данни и данни от национални представителни проучвания на предприятия, проведени от Фондация „Приложни изследвания и комуникации“. Използвани са множество свободно достъпни български и международни източници, което в някои случаи е довело до различни времеви хоризонти и разминавания в определенията на използваните променливи при графично представените показатели. Подробна информация за използваните източници се съдържа в текста на доклада, а систематизирана информация за използваните в *Иновации.бг* данни е налична в предходните доклади, които са достъпни на интернет страниците www.argfund.net и www.innovation.bg. Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ осъвременява доклада ежегодно и се стреми да го превърне в надежден и ефективен инструмент за мониторинг на националната иновационна система на България.

